

Vatnorkuútbygging SEV's

Gerð so væl at hýsa hjálogdu grein í «Aftenposten» 18.8.83 í blað tygara. Minar viðmerkingar til greinina eru hesar:

Her siggja vit hvat úrslitið verður, um árinsskanningarnar ikki eru nóg fullfíggaðar og útbyggingin verður trumfð ígjøgnum.

Eg vil tí heita á myndugleikarnar, sum skulu taka støðu til útbyggingina um at hugsa seg væl um, áðrenn loyvi verður givið at oyðileggja føroysku náttúruna.

Landið hjá okkum er so lítið, og tí skal tað eisini so lítið til, at so nógv verður oyðilagt.

Við heilsu
FNU-limur

PS. «Aftenposten» er størsta tíðindablað í Noreg.

Betongdemning kan reddé blomster:

Verneverdige planter i Alta neddemmes

Georg Parmann

Masi, 17. august.

Botaniske undersøgelser som i disse dager udføres av Tromsø Museum langs reguleringssonen i Alta-vassdraget, bekrefter at området er unikt når det gjelder planteliv. Flere meget sjeldne planter er påvist, tildels i betydelige konsentrasjoner. Blant disse plantene er den fredede masimjelt. Onsdag var representanter for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen i området for å vurdere hvordan man nå kan sikre den lokaliteten masimjelt vikser i. En betongforebygning som sannsynlig vil koste hundretusener av kroner, er et sannsynlig alternativ.

Tromsø Museum har fått i oppdrag å kartlegge hva som går tapt av botaniske verdier ved reguleringen av Alta-vassdraget. Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har gitt oppdraget. Årsaken til at denne botaniske kartleggingen foregår nå, er at det under høyesterettssaken om Alta-utbyggingen kom frem at det ikke var foretatt en forsvarlig botanisk undersøkelse i området før

utbyggingsvedtak ble gjort. Myndighetene hadde imidlertid støttet seg til en uttalelse fra botanikkprofessor Olav Gjærevoll, tidligere miljøvernminister, om at området stort sett var botanisk uinteressant. Det feltarbeide som nå foregår, har gitt det stikk motsatte resultatet. Botanikeren Arve Elvebakk, som nå leder undersøkelsene i terrenget, er sels ikke i tvil om at Alta-vassdraget må karakteriseres som Norges absolutt rikeste vassdrag botanisk sett.

Det er i reguleringssmagasinet Virdnejavre at man nå har funnet masimjelt i en skråning. En del av plantene vil bli demmet ned, men det som bekymrer mest er at en fremtidig heving og senking av vannstanden til før til ras i den stelle skråningen og dermed utslettelse av de øvrige eksemplarene av den sjeldne masimjelten.

Masimjelt regnes som en av de mest truede planter i Europa. For at Norge skulle få undertegne en europeisk naturvernnavtale, den såkalte Bern-konvensjonen, måtte man forplikte seg til å frede masimjelten. På dette tidspunktet var denne planten bare kjent fra en lokalitet syd for Masi. Etter vedtaket om utbygging i Alta-vassdraget, fikk man mistanke

om at planten også kunne finnes andre steder ved vassdraget, og dette er nå bekreftet. Den naturvernskandale som nå er iferd med å utvikle seg, kunne vært unngått hvis de botaniske undersøkelser Tromsø Museum ønsket å gjennomføre i 1974/75 hadde blitt gjennomført. Museet fikk imidlertid ikke midler til en slik undersøkelse.

Vårt arbeide nå som botanikere består i å kartlegge plantesamfunnene som blir berørt av utbyggingen. Vi skal ikke ta stilling til hvordan man best bør verne om den lokaliteten av masimjelt som nå er funnet. Det blir eventuelt en sak mellom Miljøverndepartementet og Norge vassdrags- og elektrisitetsvesen, sier Elvebakk.

At man ikke hadde funnet masimjelten ved Virdnejavre før utbyggingsvedtaket ble gjort, vidner om hvor slett de botaniske forundersøkelsene har vært. I de ellers nok så grå bergartene som omgir elven og vannet, lyser et hvitt parti kraftig opp i landskapet i syden den av innsjøen. Et slikt område burde virke som en magnet på enhver botaniker. Her er en sydvendt ut med meget kalk-rike bergarter. På et slikt sted vet vi at muligheten er stor for å finne krevende arter. Det skulle da ikke

mer enn noen blikk til i skråningen, da vi først kom til stedet før vi kunne konstatere at det inneholdt flere meget sjeldne planter. I tillegg til masimjelt, finnes også den meget sjeldne grårublom i skråningen. Dessuten finnes det på dette lille området fire forskjellige orkidéer, den i Finnmark sjeldne rosekarse, samt en rekke mer alminnelige arter som reinrose og rødsildre, forteller Elvebakk.

Også i andre områder som blir berørt av Alta-utbyggingen er det gjort funn av sjeldne planter. Det gjelder artene småjonsokblom og kveinhavre. Like utenfor reguleringssområdet har botanikerne også funnet den sjeldne sibirnatthiol.

Det foreligger forslag om å totalfredre kveinhavre i Norge. Den største forekomsten av denne planten i hele Europa finnes i det området som vil bli demmet ned ved Alta-reguleringen. Vi har funnet kveinhavre ved cirka 40 lokaliteter. Bare to-tre av disse vil unngå å bli ødelagt av reguleringen. Det er ventet at

Miljøverndepartementet i løpet av året vil ta stilling til en eventuell artsfredning av denne planten i Norge.

For Tromsø Museum var det ønskelig med en botanisk undersøkelse i en større del av vassdraget enn bare det som blir direkte berørt av kraftutbyggingen. Alta-dalføret består nemlig av fire nok så forskjellige, men hver for seg svært interessante deler botanisk sett. Nederst er elveslettene med store furumøsser på sandbanker, høyere opp, i Sautso, er det en spesiell flore i det canyon-pregede landskapet. I neddemningsområdet ved Virdnejavre vet vi nå at det finnes flere sjeldne planter, og ovenfor Masi renner elven gjennom sentrale deler av Finnmarksvidda, forteller Elvebakk.

Det hører ikke med til botanikerens mandat, i det oppdrag de nå har, å trekke konklusjoner av de plantefunn som blir gjort. Nordnorsk avdeling av Norsk Botanisk Forening har imidlertid trukket en klar konklusjon: «Med normal saksgang ville

Tromsø Museum uunn-gåelig ha fremmet forslag om nasjonalpark... et forslag som ut fra dagens vurdering trolig ville ha stoppet hele utbyggingen».

Foreningen kritiserer i en uttalelse også meget sterkt vidneprovet til professor Olav Gjærevoll i Høyesterett og karakteriserer det som så grunnløst, misvisende og feilaktig at det vil bli stående som en av de største skampletter i norsk botanikkshistorie. Med bakgrunn i de botaniske funn som er gjort i Alta-vassdraget, krever foreningen at Regjeringen snarest utreder et utbyggingsalternativ basert på elvekraftverk. Ved en slik utbygging vil det alt vesentlige av de sjeldne plantene bli spart uten at kraftutbygging ved utbyggingen vil bli redusert i betydelig grad, hevder nordnorsk avdeling av Norsk Botanisk Forening.

Mens botanikerne fra Tromsø Museum nå fortsetter sitt arbeide langt Virdnejavre, går arbeidet for fullt med Altakraftverket noen kilometer lenger ned i vassdraget

Árinskanningin er á veg

Árinskanningin, sum Vandkvalitetsinstituttet hevur gjørt í samband við vatnorkuætlanirnar hjá SEV, er liðug, og er á veg til Føroya, upplýsir næstformaðurin í yvirfríðingarnevndini, Jóannes Rasmussen, jarðfrøingur.

Jóannes Rasmussen sigur, at yvirfríðingarnevndin hevur ikki fingið nakað at vita um úrslitið av kannningini, sum er gjørt í Vestmanna og kring Eiðisvatn.

Næstformaðurin í yvirfríðingarnevndini, sum heiti á landsstýrið um at fáa hesa árinskanningina gjórda, áðrenn fríðingarnevndin og yvirfríðingarnevndin

tóku støðu til vatnorkuverkætlanina, roknar við, at kanningin verður víðgjörd beinanvegin.

Fyrst skal fríðingarnevndin fyrri Eysturoyarsýslu hava hana til víðgerðar. Tað var fríðingarnevndin, ið helt seg hava ov lítið tilfar at taka støðu út frá. Síðan fer hon til yvirfríðingarnevndina.

Tað hevur ljóðað, at ætlanin er ikki at lata úrslitið av kannningini koma alment fram.

Jóannes Rasmussen sigur, at úrslitið av kannningini kemur væntandi ikki fram, áðrenn kanningin er víðgjörd. Tað er ikki vanligt sigur hann.

— Men, leggur hann afturat, yvirfríðingarnevndin eigur ikki kannningina, so vit vita ikki hvat gjørt verður við hana.

Landsstýrið hevur biðið um at fáa kannningina gjórda. Fyrr er upplýst, at SEV og Orkuáð-ið skuldi bera utreiðslurnar av at fáa kannningina gjórda.

Jóannes Rasmussen sigur, at kanningin er stór, og at tilfarið telur hundræðstals síður. Hann dugur ikki at siga, hvussu langa tíð víðgerðin fer at taka.

jo-mo